

ภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

อัจฉริยะ ธนทรัพย์ทวี

หลักสูตรวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Aschariya.game@pnru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 2) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 3) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ เอฟเทส (F-Test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการจัดการด้านการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการจัดการด้านการเรียนการสอน ภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ โรคโควิด 19

**The Instructional Management Leadership and Enhancing Academic Climate on the Spread of
Coronavirus Disease 2019 (covid-19) of School Administrators Pathum Thani
Primary Educational Service Area Office 2**

Aschariya Tanasubtawee

Educational Administration Program, Teacher Training College, Phranakhon Rajabhat University

Aschariya.game@pnru.ac.th

Abstract

The purposes of the research were; 1) to study the instructional management leadership on the Spread of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) of School Administrators Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2; 2) to study enhancing academic climate on the Spread of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) of School Administrators Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2; 3) to compare the instructional management leadership and enhancing academic climate of School Administrators Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2. Classified by school size, the population of this research were 306 from the teachers at School Administrators Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2. The research tool was a questionnaire with a rating scale of 5 levels with the confidence of the whole questionnaire equal to 0.96. Data were analyzed with statistical software to calculate the percentage, mean, standard deviation and f-test.

The research results were found that; 1) the instructional management leadership on the Spread of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) of School Administrators Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2 was at high level; 2) enhancing academic climate on the Spread of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) of School Administrators Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2 was at high level; 3) comparison results between the instructional management leadership and enhancing the academic climate of School Administrators Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2. Classified by school size, there was difference in overall with the statistically significant level at 0.5.

Keywords: Instructional management leadership, Enhancing academic climate leadership, COVID-19

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาโดยกระทรวง ศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหาร และจัดการสถานศึกษาไว้ 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป [1] สำหรับงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้น งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลัก ส่วนงานด้านอื่น ๆ ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมา และเป็นงานสนับสนุน ผู้บริหารที่ยึดงานวิชาการเป็นหลักในการบริหาร และมีความเป็นผู้นำทางวิชาการจะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้ [8]

สถานศึกษาจึงมีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ การที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานอย่างมีคุณภาพ พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาจึงอยู่ที่งานวิชาการ ดังนั้น หลักการบริหารงานวิชาการ คือ หลักแห่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล [5]

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) มีการระบาดในวงกว้าง องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้โรคโควิด 19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) โดยแนะนำให้ทุกประเทศเร่งรัดการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากโรคโควิด 19 สำหรับประเทศไทย พบผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้ม ที่จะเกิดการแพร่ระบาดในสถานศึกษา ดังนั้น การสร้างความตระหนัก รู้เท่าทัน และเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพนักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในอนาคต และที่สำคัญสถานศึกษาต้องเป็นกำลังสำคัญในการสื่อสารแก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคซึ่งเด็กและเยาวชนในฐานะกลุ่มสำคัญที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงในชุมชน (Change Agents) ก็จะสามารถบอกต่อให้กับครอบครัวและชุมชนได้ สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่นักเรียนอยู่รวมกันจำนวนมากมักจะมีความเสี่ยงสูง หากมีระบบการจัดการที่ไม่ดีอาจจะมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ในกลุ่มเด็ก เนื่องจากพบว่าโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีอาการหรือมีอาการแสดงค่อนข้างน้อยความรุนแรงจะน้อยหากมีการระบาดในกลุ่มเด็กขึ้นจะมีผลกระทบในสังคมหรือผู้ใกล้ชิด เช่น ครู พ่อแม่ ผู้สูงอายุ ที่ติดเชื้อจากเด็ก [3] เนื่องจากสถานศึกษาเป็นศูนย์รวมของ

<http://cim.vru.ac.th>

เด็กในชุมชนที่มาจากครอบครัวที่ต่างกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาโรคต่าง ๆ เมื่อนักเรียนคนใดคนหนึ่งเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อและมาเข้าเรียนในสถานศึกษาจึงมีโอกาที่จะแพร่กระจายเชื้อโรคไปสู่เด็กเรียนคนอื่น ๆ ได้จากการเล่น การใกล้ชิด และทำกิจกรรมร่วมกัน สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่สำคัญมากต่อการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค หรืออาจเปรียบได้ว่า “สถานศึกษา” นับเป็น “Shelter” สำหรับนักเรียนที่ต้องคำนึง และให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอันดับแรก ๆ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ซึ่งขณะนี้ยังไม่มียาวัคซีนป้องกันโรคและไม่มียารักษาโรคโดยตรง จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อม รับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ที่จะส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอน และสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งสำคัญที่สุดในช่วงระยะเวลาต่อจากนี้ไป ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรของสถานศึกษา ต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ “New Normal” เน้นการปฏิบัติภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยจากโรคโควิด 19 ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ และปลอดภัยจากโรค [10]

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ เป็นผู้ที่มีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ในห้วงวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อนำผลวิจัยครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนา การบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตลอดจนทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาโดยมุ่งหวังให้เด็กไทยทุกคนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข เพิ่มทุนทางสังคม ลดปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

<http://cim.vru.ac.th>

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 67 แห่ง รวมทั้งสิ้น 1,310 คน [7]

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 1,310 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่ และ มอร์แกน
[12] ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 306 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา
โดยใช้เกณฑ์การแบ่งขนาดสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [6] ดังนี้ สถานศึกษาขนาดเล็ก มี
นักเรียนน้อยกว่า 120 คน สถานศึกษาขนาดกลาง มีนักเรียน 121-600 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียน 601-
1,500 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีนักเรียน 1,501 คนขึ้นไป จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย
(Simple Random Sampling) จนครบตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดสถานศึกษา	จำนวนโรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ขนาดเล็ก	12	59	14
ขนาดกลาง	43	566	132
ขนาดใหญ่	7	285	67
ขนาดใหญ่พิเศษ	5	400	93
รวม	67	1,310	306

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี [11] 2 องค์ประกอบ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้าง
เครื่องมือ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการจัดการด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริม
บรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี [11]

2. นำแบบสอบถาม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม
ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องของรูปแบบ และความถูกต้องของภาษา จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตาม
คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนใน
โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
โดยใช้วิธีคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ .96

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจากโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
เขต 2 มาตรวจสอบความถูกต้อง และมีความสมบูรณ์ในการตอบ มาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส และทำการวิเคราะห์
ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าทางสถิติ ดังนี้

<http://cim.vru.ac.th>

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage)

3.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเอฟ เทส (F-Test) แบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีผลวิจัยดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 69.90 และเพศชาย จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 30.10 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปีมากที่สุด จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 50.70 รองลงมาคือ อายุ 20 - 30 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40 และอายุ 41 - 50 ปี น้อยที่สุดจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 61.40 รองลงมาระดับปริญญาโท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 และระดับปริญญาเอกน้อยที่สุดจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60 สถานศึกษาขนาดกลางมีมากที่สุดจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 รองลงมาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 30.40 ขนาดใหญ่ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 และขนาดเล็ก จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60

2. ระดับภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมา คือ ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 4.22$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ($\bar{X} = 4.18$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

ภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนการสอน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน	4.22	0.53	มาก
ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร	4.21	0.55	มาก
ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	4.18	0.53	มาก
รวม	4.21	0.49	มาก

<http://cim.vru.ac.th>

3. ระดับภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ($\bar{X} = 4.36$) ด้านการ
จัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.31$) ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการจัดให้มี
สิ่งจูงใจให้กับครู ($\bar{X} = 4.26$) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.25$) และด้านที่น้อยที่สุด คือ
ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.11$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ระดับภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคโควิด 19

ภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน	4.30	0.60	มาก
ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน	4.36	0.64	มาก
ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู	4.26	0.64	มาก
ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ	4.11	0.51	มาก
ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ	4.25	0.66	มาก
ด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้	4.31	0.52	มาก
รวม	4.27	0.49	มาก

4. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด
19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามขนาด
สถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ โดยรวม มีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

ภาวะผู้นำการจัดการ ด้านเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F-test	Sig.
1. ด้านการนิเทศและประเมินผลด้าน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	6.29	3	2.09	7.74	.000*
	ภายในกลุ่ม	81.81	302	0.27		
	รวม	88.11	305			
2. ด้านการประสานงานด้านการใช้ หลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	6.05	3	2.01	7.06	.000*
	ภายในกลุ่ม	86.22	302	0.28		
	รวม	92.28	305			
3. ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้า ของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3.84	3	1.28	4.71	.003*
	ภายในกลุ่ม	82.03	302	0.27		
	รวม	85.87	305			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4.40	3	1.46	6.25	.000*
	ภายในกลุ่ม	70.98	302	0.23		
	รวม	75.38	305			

<http://cim.vru.ac.th>

4. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนก
ตามขนาดสถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ
โดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

ภาวะผู้นำการเสริมสร้าง บรรยากาศทางวิชาการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F-test	Sig.
1. ด้านการควบคุมการใช้เวลาใน การสอน	ระหว่างกลุ่ม	3.43	3	1.14	3.21	.023
	ภายในกลุ่ม	107.30	302	0.35		
	รวม	110.73	305			
2. ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและ นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3.06	3	1.02	2.51	.059
	ภายในกลุ่ม	122.74	302	0.40		
	รวม	125.80	305			
3. ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู	ระหว่างกลุ่ม	8.43	3	2.81	7.24	.000*
	ภายในกลุ่ม	117.08	302	0.38		
	รวม	125.51	305			
4. ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนา วิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3.09	3	1.03	3.95	.009
	ภายในกลุ่ม	78.73	302	0.26		
	รวม	81.822	305			
5. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง มาตรฐานด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	7.72	3	2.57	6.10	.000*
	ภายในกลุ่ม	127.39	302	0.42		
	รวม	135.11	305			
6. ด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพ การเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	6.57	3	2.19	8.47	.000*
	ภายในกลุ่ม	78.11	302	0.25		
	รวม	84.69	305			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.39	3	1.13	4.72	.003*
	ภายในกลุ่ม	72.18	302	0.23		
	รวม	75.57	305			

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ
ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีการตระหนักถึง
ความสำคัญของงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา มีการกำกับติดตามด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

<http://cim.vru.ac.th>

ของครูให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน มีการเยี่ยมชมอย่างไม่เป็นทางการ การสนับสนุน และมีการจัดบันทึก การให้ผลย้อนกลับแก่ครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขฤทัย จันทรทรงกรด [9] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญพา พรหมณะ [4] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุสุตา กิ่งการจร [2] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนหรือมีมาตรการในการควบคุมการใช้เวลาในการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีกำหนดการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา และมีแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขฤทัย จันทรทรงกรด [9] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญพา พรหมณะ [4] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุสุตา กิ่งการจร [2] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกดังนี้

3.1 ภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนแต่ละขนาดได้รับแนวคิด หลักการ ตามนโยบาย และเป้าหมายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เป็นแนวทางเดียวกันในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ขนาดของโรงเรียนจึงเป็นการกำหนดขอบเขตการบริหารงานในสถานศึกษาที่มีงบประมาณอุดหนุนไม่เท่ากัน แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขฤทัย จันทรทรงกรด [9] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุสุตา กิ่งการจร [2] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ภาวะผู้นำด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และด้านการจัดให้มีสิ่งเสริมสภาพการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันได้มียุทธศาสตร์ด้านการบริหารและ

<http://cim.vru.ac.th>

ภาวะผู้นำการพัฒนาตนเองทางด้านวิสัยทัศน์ และการบริหารงานตามการปฏิรูปการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ได้กำหนดเป้าหมายพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ความรู้มาพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด [9] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุสุตา กิ่งการจร (2560: 88) [2] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบที่จะสามารถนำข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในเชิงคุณภาพ (Qualitative research)
2. ควรศึกษาภาวะผู้นำการจัดการด้านเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งจังหวัดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือของ ดร.ระติกรณ์ นิยมะจันทร์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.ศิริรัตน์ ทองมีศรี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบดูแล และติดตามแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์มา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ให้การอบรมสั่งสอน และให้ความอนุเคราะห์เสมอมา และขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน เจนเขว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ คำลี ดร.มีน มาส พรานป่า นาวาอากาศโท ดร.สกุลรัตน์ ศรียันต์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญพันธ์ พงนะลาวัลย์ ที่ได้สละเวลาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และข้าราชการครูโรงเรียนอนุบาลปทุมธานีที่กรุณาตอบแบบสอบถามสำหรับทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และขอบพระคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และข้าราชการครูโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ ที่ให้กำเนิดและสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดี มุ่งมั่น และอดทน ครู อาจารย์ทุกท่านที่มอบความรู้ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานทุกท่าน และนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น 34 ที่ให้กำลังใจ และคอยอยู่เคียงข้างเสมอมา

รายการอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- [2] เกตุสุดา กิ่งการจร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- [3] คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19, 2563: ง
- [4] บุญพา พรหมณะ. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- [5] ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารวิชาการ. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- [6] ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2562 สพป.ปทุมธานี เขต 2. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพป. ปทุมธานี เขต 2. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://data.boppobec.info/emis/school.php?Area_CODE=1302.10 เมษายน 2563.
- [7] รายงานประจำปี ปีการศึกษา 2562 สพป.ปทุมธานี เขต 2. (2562): ออนไลน์. เข้าถึงได้จาก <http://www.ptt2.go.th/main/images/lexy/file63/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%9963.pdf>. 10 เมษายน 2563.
- [8] สนอง ศิริกุลวัฒนา และคณะ. (2548). กฎหมายการศึกษา. กรุงเทพฯ: คุณพินอักษร.
- [9] สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [10] สุขุม กาญจนพิมาย. (2563). คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19. กรุงเทพฯ: บริษัท คิว แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด.
- [11] Hallinger, J. S., & Murphy, S. L. (1985). Work stress and social support. Reading Massachusetts : Addison-Wesley.
- [12] Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), pp. 607-608.
- [13] Likert Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale" , Reading in Attitude Theory and Measurement. P.90-95. Fishbein, Ed. New York : Willey & Son.